

Věc C-292/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

3. května 2023

Předkládající soud:

Juzgado Central de Instrucción n.º 6 de Madrid (Španělsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

26. dubna 2023

Žalobce:

Úřad evropského veřejného žalobce

Obžalovaní:

I. R. O.

F. J. L. R.

Předmět původního řízení

Úřad evropského veřejného žalobce – Účinná právní ochrana – Právo na spravedlivý proces – Soudní přezkum – Svědecká výpověď – Právo na obhajobu

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu – Článek 267 SFEU – Slučitelnost vnitrostátního právního ustanovení s nařízením (EU) 2017/1939 – Článek 42 odst. 1 – Listina základních práv Evropské unie – Články 6, 47 a 48 – Účinná právní ochrana – Právo na spravedlivý proces – Soudní přezkum – Směrnice 2016/343 – Článek 7 – Smlouva o fungování Evropské unie – Článek 86 odst. 3 – Smlouva o Evropské unii – Článek 2 a čl. 19 odst. 2 druhý pododstavec – Zásada rovnocennosti

Předběžné otázky

1. Musí být čl. 42 odst. 1 nařízení 2017/1939 vykládán v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je článek 90 LO 9/2021 [Ley Orgánica] ze dne 1. července 2021, který vylučuje ze soudního přezkumu takový procesní úkon učiněný Úřadem evropského veřejného žalobce, který má (ve zde popsaném smyslu) právní účinky vůči třetím osobám, jako je rozhodnutí evropského pověřeného žalobce předvolat svědky obsílkou ze dne 2. února 2023?

2. Musí být články 6 a 48 Listiny základních práv EU a článek 7 směrnice (EU) 2016/343 vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je článek 90 ve spojení s čl. 42 odst. 1 a 3 a článkem 43 LO 9/2021 ze dne 1. července 2021, který vylučuje ze soudního přezkumu takový procesní úkon učiněný Úřadem evropského veřejného žalobce, jako je rozhodnutí evropského pověřeného žalobce předvolat jako svědka třetí osobu, u níž lze důvodně očekávat účast na vyšetřovaných trestných činech?

3. Musí být čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU a čl. 86 odst. 3 SFEU vykládány v tom smyslu, že brání takovému režimu soudního přezkumu, jako je režim zavedený v člancích 90 a 91 LO 9/2021 v souvislosti s úkony evropských pověřených žalobců učiněnými na základě čl. 42 odst. 1 a článku 43 LO 9/2021, který vylučuje ze soudního přezkumu řízení zahájené evropským pověřeným žalobcem při výkonu jeho vyšetřovací pravomoci a který postrádá jakýkoli vztah rovnocennosti s vnitrostátními procesněprávními předpisy upravujícími napadení rozhodnutí přijatých vyšetřujícími soudci při výkonu jejich vyšetřovací pravomoci?

4. Musí být článek 2 SEU, který zakotvuje hodnoty právního státu, na nichž je založena Unie, ve spojení s právem na účinnou právní ochranu a právem na spravedlivý proces ve smyslu článku 47 Listiny základních práv EU a se zásadou efektivity stanovenou v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci EU, vykládán v tom smyslu, že brání takovému režimu soudního přezkumu úkonů učiněných evropskými pověřenými žalobci, který omezuje případy, kdy lze úkon napadnout, na taxativní výčet případů, jako je režim stanovený ve španělských právních předpisech v člancích 90 a 91 LO 9/2021?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Články 2 a 4 a čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec Smlouvy o Evropské unii.

Články 6, 47, 48, 51 a 52 Listiny základních práv Evropské unie.

Článek 86 odst. 3, čl. 325 odst. 1 a čl. 324 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Článek 42 odst. 1 a 2 nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce (dále jen „nařízení 2017/1939“).

Článek 7 směrnice 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem.

Rozsudek ze dne 15. května 1986, Johnston (222/84, EU:C:1986:206).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. října 1990, Dzodzi (C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 25. července 2008, Metock a další (C-127/08, EU:C:2008:449).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. února 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. května 2017, Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. února 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117).

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Článek 42 odst. 1 a 3 a články 90 a 91 Ley Orgánica 9/2021, de 1 de julio, de aplicación del Reglamento (UE) 2017/1939 del Consejo, de 12 de octubre de 2017, por el que se establece una cooperación reforzada para la creación de la Fiscalía Europea (zákon č. 9/2021 ze dne 1. července 2021, kterým se provádí nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce; dále jen „LO 9/2021“).

Články 410, 420, 433 a 311 a čl. 766 odst. 1 Ley de Enjuiciamiento Criminal (trestní řád).

Stručné shrnutí skutkového stavu a původního řízení

- 1 V řízení, které zahájil Úřad evropského veřejného žalobce prostřednictvím evropských pověřených žalobců, jsou I. R. O. a F. J. L. R. jakožto ředitelé IMDEA Materiales vyšetřováni pro dotační podvod a padělání dokumentů.
- 2 Y. C. a I. M. B. obdrželi od společnosti IMDEA Materiales, která je rovněž vyšetřována, finanční částky, které zřejmě pocházejí z evropských zdrojů a které podle všeho nejsou dostatečně zdůvodněny.
- 3 Juzgado Central de Instrucción n.º 6 de Madrid (ústřední vyšetřovací soud č. 6 v Madridu, Španělsko) má postavení soudu poskytujícího záruky dodržení práv účastníků řízení („juez de garantías“). V tomto řízení předvolali evropští pověřeni žalobci obsílkou ze dne 2. února 2023 Y. C. a I. M. B. ke svědecké výpovědi.
- 4 Právní zástupce I. R. O. a F. J. L. R. podal přípis, jímž napadl obsílku ze dne 2. února 2023 před soudem poskytujícím záruky, pokud jde o předvolání Y. C.
- 5 LO 9/2021 stanoví, že obsílky evropských pověřených žalobců mohou být před soudem poskytujícím záruky napadeny pouze ve výslovně uvedených případech. Obsílka, jejímž prostřednictvím je určitá osoba předvolána ke svědecké výpovědi, mezi tyto případy nespadá. Evropští pověřeni žalobci proto zpochybňují, že je namíste vyhovět napadení, které předložili I. R. O. a F. J. L. R.
- 6 Pokud by však toto řízení nezahájil Úřad evropského veřejného žalobce, což je spojeno s určitými procesními zvláštnostmi, nýbrž vyšetřující soudce, není pochyb o tom, že by vnitrostátní právní úprava umožňovala vyšetřovaným osobám napadnout předvolání Y. C. a I. M. B. ke svědecké výpovědi.
- 7 Soud poskytující záruky, jakožto předkládající soud, přerušil za těchto okolností řízení, aby položil Soudnímu dvoru výše uvedené předběžné otázky.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 8 Právní zástupce vyšetřovaných osob nesouhlasí s předvoláním Y. C. ke svědecké výpovědi.
- 9 Evropští pověřeni žalobci mají za to, že s ohledem na důkazní materiál, který mají k dispozici, je třeba, aby byli Y. C. a I. M. B. předvoláni jakožto svědci, nikoli jako vyšetřované osoby. Podle názoru evropských pověřených žalobců jsou ostatně práva dotčených osob zaručena možností podat mimořádný opravný prostředek na absolutní neplatnost úkonů, který je stanoven v článku 29 LO 9/2021.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 10 Jak stanoví LO 9/2021, napadnout na základě nařízení 2017/1939 lze pouze ty obsílky evropských pověřených žalobců, u nichž LO 9/2021 tuto možnost výslovně stanoví. Obsílka evropských pověřených žalobců ze dne 2. února 2023, kterou byli Y. C. a I. M. B. předvoláni ke svědecké výpovědi, mezi ně nepatří. Článek 42 nařízení 2017/1939 nicméně stanoví, že procesní úkony učiněné Úřadem evropského veřejného žalobce, které mají mít právní účinky vůči třetím osobám, podléhají přezkumu příslušnými vnitrostátními soudy.
- 11 Podle názoru předkládajícího soudu má obsílka ze dne 2. února 2023 právní účinky vůči třetím osobám, v tomto případě vůči osobám předvolaným ke svědecké výpovědi a vůči vyšetřovaným osobám.
- 12 Co se týče prvně jmenovaných osob, tj. Y. C. a I. M. B., předvolání ze dne 2. února 2023 má účinky na jejich práva na svobodu a na volný pohyb, neboť předvolání ke svědecké výpovědi zakládá povinnost dostavit se k soudnímu jednání, což může vést v případě nesplnění této povinnosti k zatčení předvolané osoby nebo dokonce i k obvinění z trestného činu maření výkonu spravedlnosti.
- 13 Předvolání Y. C. a I. M. B. ke svědecké výpovědi porušuje rovněž právo těchto osob na obhajobu, neboť podle vnitrostátního práva nemají svědkové právního zástupce a mají povinnost vypovídat vše, co je jim známo, a vypovídat pravdivě. Předkládající soud má za to, že v tomto případě lze důvodně očekávat, že by svědecká výpověď Y. C. a I. M. B. mohla obsahovat indicie týkající se jejich účasti na vyšetřovaných skutcích, takže by bylo vhodnější, aby byli předvoláni v postavení, které jim umožní získat právní pomoc podle vlastního výběru. Pokud by totiž byli výše uvedení předvoláni ke svědecké výpovědi, tj. bez právní pomoci a s povinností vypovídat pravdivě, právo Y. C. a I. M. B. na obhajobu by mohlo být porušeno, pokud by byli v tomto řízení následně vyšetřováni v souvislosti se skutky, k nimž podali svědeckou výpověď, což představuje možnost, kterou nelze vyloučit.
- 14 Předkládající soud se kromě toho domnívá, že možnost podat mimořádný opravný prostředek na absolutní neplatnost úkonů neposkytuje dostatečnou záruku základních práv osob účastnících se řízení v postavení svědků a vyšetřovaných osob a že nemůže být považována za obvyklý způsob napadení procesních úkonů v řízeních probíhajících před Úřadem evropského veřejného žalobce.
- 15 Co se týče vyšetřovaných osob, svědecká výpověď Y. C. a I. M. B. má dopad na jejich právo na řízení bez zbytečných průtahů, neboť Y. C. již podal svědeckou výpověď v souvislosti s týmiž skutky. Svědecká výpověď Y. C. a I. M. B. by navíc mohla poskytnout evropským pověřeným žalobcům důkazy v neprospěch vyšetřovaných osob, což by rovněž narušilo jejich procesní práva.
- 16 Předkládající soud je toho názoru, že omezení pravomocí soudu poskytujícího záruky při přezkumu úkonů učiněných evropským pověřeným žalobcem, které je stanoveno vnitrostátním právem, ztěžuje v porovnání s ustanoveními obsaženými

v nařízení 2017/1939 výkon práv na obhajobu a na účinnou právní ochranu, jež představují základní hodnoty právního státu, na nichž je založena Unie.

- 17 Okolnost, že v řízení, jehož předmětem je boj proti daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem, vnitrostátní právo neumožňuje využít možnosti napadení, která je stanovena v čl. 42 odst. 2 nařízení 2017/1939, navíc brání ochraně evropských finančních zájmů.
- 18 S ohledem na výše uvedené se předkládající soud táže, zda je přípustné, aby byla ustanovení vnitrostátního práva upravující napadení procesních úkonů učiněných Úřadem evropského veřejného žalobce restriktivnější než ustanovení obsažená v nařízení 2017/1939 a ustanovení upravující napadení rovnocenných úkonů učiněných vnitrostátními orgány, jimiž jsou v případě španělského soudního systému úkony učiněné vyšetřujícím soudcem.